

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 6 april – 10:30 uur d.d. 7 april

5.1.2e Directie Communicatie VWS | Input voor de interdepartementale omgevingsanalyse

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders die met een besmetting op de IC liggen Zorgpersoneel 'in de frontlinie' Thuiszorgmedewerkers Patiënten met 'niet-coronazorg' Slachtoffers huiselijk geweld 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Ouderen die bang zijn niet meer op de IC te worden opgenomen Genezen patiënten Belangenpartijen 	<ul style="list-style-type: none"> Opiniemakers Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Net als gisteren gaat het vooral over de exitstrategie, en dan vooral over de vraag: "hoe lang moeten de maatregelen nog aanhouden?" Vooral de waarschuwing door artsen dat de maatregelen niet ineens kunnen stoppen, zet aan het denken. Wat als we nog een jaar met maatregelen zitten? Welke impact zal dat hebben op de maatschappij? Vanuit verschillende sectoren neemt de druk op het Kabinet toe om zo snel als het kan weer 'van het slot te gaan'.
- Daarnaast aandacht voor de cijfers. De maatregelen lijken te werken. Maar hoewel er weer wat meer 'groene grassprietjes' zijn (verdere afvlakking besmettingen, IC-opnames, sterfgevallen), zijn er ook veel zorgen: 1.) De piek is weliswaar lager, maar wordt daarmee uitgesmeerd over de tijd. Wat betekent dat voor het zorgpersoneel? Kunnen zij bijvoorbeeld straks op vakantie en even bijtanken? 2.) Ook zorgen dat mensen lakser worden en er straks minder draagvlak is voor een mogelijke verlenging van de maatregelen omdat de cijfers er weer wat rooskleuriger uitzien.
- Ook onderdeel van het gesprek is de testcapaciteit: media zien dat testen nóg belangrijker gaat worden, omdat het onderdeel uit kan uitmaken van de exitstrategie.
- De V&VN trekt wederom aan de bel: zeer veel zorgen bij verplegend personeel door tekort aan beschermingsmiddelen. Het gevoel heerst sterk "wij zijn steeds pas als laatste aan de beurt" –de middelen gaan eerst naar de ziekenhuizen, dan naar de huisartsen en dan naar de verpleeg- en thuiszorg.
- Het duivelse dilemma in de thuiszorg en verpleeghuizen daarbij is: 'stoppen met zorg verlenen of accepteren we het risico dat we onze eigen patiënten besmetten?' Volgens V&VN-voorzitter Gerton Heyne wordt dit dilemma door de politiek nu onterecht bij de 300.000 zorgprofessionals gelegd.
- Anonieme artsen uiten kritiek op triage op leeftijd: "Wij overwegen onze werkzaamheden te staken, als ons als medici van hogerhand dwingende – maar onacceptabele – ic-triagerregels worden opgelegd."
- Zorgen over toenemend geweld tegen vrouwen en kinderen blijft op het netvlies van media staan, hoewel politie en Veilig Thuis gisteren aangaven geen 'significante verhogingen' te zien. De secretaris-generaal van de VN António Guterres maakt zich echter grote zorgen en roept landen op in actie te komen.

Karakterisering berichtgeving

- De kranten vanochtend focussen op verschillende thema's op hun voorpagina's. Trouw en Volkskrant blikken vooruit op de onderhandelingen in Europa over het steunpakket. NRC schrijft "voorzichtig beginnen de twee hard getroffen landen in Europa (Italië en Spanje) te hopen dat het ergste voorbij is". In het hoofdcommentaar schrijft de krant dat politici opener moeten zijn over de dilemma's waar ze collectief mee worstelen, "want elke exitstrategie heeft grote nadelen en zorgen voor maatschappelijke en economische ontwrichting. Bovendien: iedere bijsturing ervan is een gok."
- FD opent met de waarschuwing van curatoren en herstructureringsspecialisten die "een golf van faillissementen, kaalgeslagen binnensteden en meer dan een miljoen werklozen" voorspellen indien de overheid geen extra maatregelen treft om de gevolgen van de intelligente lockdown te dempen.
- AD en Telegraaf openen de kranten met een meer VWS-invalshoek. Telegraaf herhaalt de waarschuwing van Ernst Kuipers en kopt daarbij in dikke letters: 'Houd vol met maatregelen'. AD schrijft dat corona veel meer slachtoffers maakt in verpleeghuizen dan tot nu toe bekend was.
- Media hebben overall minder belangstelling voor de MCCb van vandaag en wat te verwachten valt aan extra maatregelen richting het Paasweekend. De focus ligt duidelijk op de toekomst; de periode ná april.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)**Slachtoffers**

- Tientallen medewerkers van het Beatrixziekenhuis in Gorinchem zitten thuis, omdat zij zijn besmet met corona. Het leidt niet tot problemen, zegt woordvoerder Dionne Puyman. "We kunnen het nog goed aan".

Identiteiten

- De Britse premier Boris Johnson is opgenomen op de IC.
- De 82-jarige moeder van bekende Manchester City-trainer Pep Guardiola is overleden aan corona.

Oorzaken

- Afgelopen weekend is er vermoedelijk brandgesticht in een zendmast in het Brabantse Liessel. Ook zijn er anti-5G-leuzen aangetroffen. Op sociale media rouleren complottheorieën die een verband leggen tussen 5G en de verspreiding van het coronavirus. YouTube verwijderd dit soort complotvideo's van het platform.

Informatiebehoefte**Welke informatievragen leven er bij getroffen?**

- Gisteren zijn 550 berichten verwerkt via de social kanalen van minister De Jonge. In de berichten komen vooral zorgen over zorgmedewerkers terug die over te weinig beschermingsmiddelen beschikken. Men oppert ideeën om de maatregelen per leeftijdscategorie af te bouwen. Daarnaast vragen mensen zich af wanneer we serologisch gaan testen.
- Via de corporate kanalen van VWS zijn gisteren in totaal 834 vragen behandeld. Berichten gingen voornamelijk over zorgen dat ouders besluiten hun kinderen niet te vaccineren. Vragen die binnenkwamen gaan over extra maatregelen tijdens het hooikoortsseizoen, bescherming voor verpleegkundigen, mensen/toeristen die zich niet aan de maatregelen houden, financiële steun voor de tandarts en tenslotte wat ja moet wanneer je symptomen van corona hebt.

Hoe wordt het incident omschreven (welke "facts en figures" worden benoemd)?

- **Capaciteit ziekenhuizen en IC's:**
 - Het aantal patiënten op de IC is met 24 licht gestegen. Volgens Ernst Kuipers is er reden tot optimisme, al benadrukt hij dat het belangrijk is dat iedereen zich de komende tijd aan de maatregelen houdt. Volgens hem betekent het niet dat de maatregelen kunnen worden versoepeld. "Het is verstandig om na te denken over hoe je maatregelen op termijn kunt versoepelen en de economie en maatschappij kunt helpen zonder dat je later alsnog een piek krijgt."
 - Volgens Diederick Gommers betekent een lichte stijging nog geen lucht voor het personeel op de IC's. Volgens Gommers wordt de piek nu uitgesmeerd over een langere periode, wat ook andere zorgen met zich meebrengt, zoals kunnen alle medewerkers deze werkzaamheden voor langere periode aan.
 - In Op1 geeft Ernst Kuipers aan dat de maatregelen nog maanden kunnen duren.
 - Net als vorige week lijkt vooral in Brabant de groei van ziekenhuispatiënten af te vlakken. In Limburg en Zuid-Holland worden nu per dag meer nieuwe opnames geregistreerd dan in Brabant.
 - De sterftcijfers op de IC's door het coronavirus liggen fors hoger dan bij andere longontstekingen door een virus.
 - Het militair geneeskundig personeel dat meedraait in ziekenhuizen wordt uitgebreid van 90 naar 130.
 - Grote drukte in uitvaartbranche in Brabant; "van 2-3 uitvaarten per week, naar 2 per dag, 7 dagen per week".
 - ZN heeft bekend gemaakt dat tandartsen, fysiotherapeuten, psychologen en andere zorgverleners die in financiële problemen komen, een regeling kunnen treffen bij zorgverzekeraars.
- **Testcapaciteit:**
 - NOS meldt dat uit gesprekken met deskundigen blijkt dat de komende weken we een eerste beeld krijgen van de opbouw van immuniteit tegen het coronavirus. Dit moet blijken uit onderzoek van het RIVM, Erasmus MC, Leids Universitair Medisch Centrum en bloedbank Sanquin.
 - Op diverse plekken in Nederland hebben GGD-en 'drive-through' of 'coronateststraten' geopend waar zorgpersoneel dat niet in ziekenhuizen werkt, en lichte klachten hebben, wordt getest.

➤ *Onderzoek:*

- Uit een laboratoriumonderzoek van Monash University (Melbourne) blijkt dat een medicijn dat tegen hoofdluis en schurft wordt gebruikt, het coronavirus binnen twee dagen kan doden. Nederlandse deskundigen zijn terughoudend en is er meer onderzoek nodig.

➤ *Sport:*

- De KNVB gaat de donaties voor het amateursvoetbal via een verdeelsleutel verdelen over de clubs. Ongeveer de helft van het steunpakket met een totale waarde van 11 miljoen euro gaat naar de amateurs, de andere helft is bedoeld om de betaaldvoetbalclubs te helpen.
- Spelers bij verschillende buitenlandse voetbalclubs leveren salaris in.
- De KNVB laat weten pas na 21 april een besluit te nemen over de voetbalcompetitie.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Ajax zet zich tijdens de coronacrisis in voor oudere supporters die eenzaam zijn omdat ze geen bezoek meer ontvangen. "We zoeken telefonisch contact met seizoenkaarthouders die ouder dan zeventig jaar zijn", zegt algemeen directeur Edwin van der Sar.
- Aanhoudende verhalen van IC-patiënten en hun (heftige) herstel erna.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- De Oogvereniging roept op om extra afstand te houden bij blinden en slechtzienden omdat zij zelf slecht kunnen inschatten op welke afstand iemand staat of passeert.
- De Artsencoalitie roept artsen op om door te vragen naar de thuissituatie van patiënten. Door de crisis is er minder zicht op mensen in kwetsbare situaties. Ook kan verminderde psychische hulp tot problemen leiden.
- De Hersenstichting en de Nederlandse Vereniging voor Neurologie roepen mensen die klachten hebben op, om contact op te nemen met de huisarts. Sommige neurologen zien het aantal patiënten met de helft afnemen. Vooral de daling in het aantal patiënten met een herseninfarct, -bloeding of TIA baart zorgen.
- Sinds de oproep van het Rode Kruis zijn vijf miljoen beschermingsmiddelen gedoneerd aan de hulporganisatie. De middelen worden allemaal gedoneerd aan zorginstellingen waar een groot tekort aan dit soort producten is.
- Medewerkers en tbs-patiënten van het forensisch psychiatrisch centrum Oostvaarderskliniek in Almere slaan alarm omdat de richtlijnen van het RIVM niet worden nageleefd. Patiënten komen nog samen in groepen en medewerkers dragen in groepen van acht mensen hun dienst over.
- Zorg van de Zaak meldt dat het ziekteverzuim in de laatste twee weken van maart fors is toegenomen. In maart zijn er 26,9% meer ziekmeldingen dan in februari. Het hoge percentage wordt verklaard doordat mensen met milde verkoudheidsverschijnselen nu ook thuisblijven, waar ze anders naar werk gingen.
- Oval, de koepel van arbodienstverleners waar zo'n 70 procent bij is aangesloten, wijst erop dat het langdurig thuiswerken, ook gezondheidsrisico's met zich meebrengt. Zo missen mensen de splitsing tussen werk en privé.
- Oostenrijk gaat na het pasweekend de maatregelen in het land versoepelen en is daarmee het eerste land in Europa. Kleinere winkels, bouwmarkten en tuincentra gaan weer open. Wel blijven er strikte maatregelen gelden.

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen worden afgegeven? Welke oproepen worden gedaan?

➤ *Beschermingsmiddelen:*

- Beroepsvereniging V&VN wordt overspoeld met noodkreten van verzorgend personeel dat geen of amper toegang heeft tot beschermingsmiddelen. Volgens het verzorgend personeel in verpleeghuizen is het niet de vraag of, maar wanneer ze besmet raken. V&VN wil dat het kabinet haast maakt met de eigen productie van beschermende spatbrillen, mondkapjes en schorten.

➤ *Gesprek over wel of niet worden opgenomen op de IC:*

- Anesthesioloog Paul Lieverse (Daniel den Hoed kliniek) wil niet op de IC opgenomen worden mocht hij besmet raken en ernstige klachten krijgen. Hij wil geen plaats innemen van een jonger iemand en volgens hem is de prognose, dat je na een IC-behandeling er goed van af komt, slecht. Hij hoopt dat hij andere mensen aan het denken zet of zij wel of niet willen worden opgenomen op de IC.
- Er volgen in de media meer berichten van genezen coronapatiënten die op de IC hebben gelegen.

- Er blijven berichten komen over de voorgestelde verscherpte triage-regeling, waarbij onder meer mensen van 70 jaar en ouder niet meer worden opgenomen op de IC bij een tekort aan bedden. De Telegraaf meldt dat de artsfederatie KNMG aan een richtlijn werkt met criteria voor deze fase. Anonieme artsen uiten in diezelfde krant kritiek: "Wij overwegen onze werkzaamheden te staken, als ons als medici van hogerhand dwingende – maar voor ons onacceptabele – ic-triage-regels worden opgelegd."

➤ *Overig*

- Een deel van de verpleeghuizen maakt het mogelijk voor de partners van bewoners om tijdelijk bij de bewoner in te trekken, op voorwaarde dat ook deze partner binnen blijft.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Volgens Verenso is er sprake van een flinke toename van besmettingen en sterfgevallen door corona onder verpleeghuisbewoners. Dit aantal zou hoger zijn dat blijkt uit de cijfers van het RIVM.
- Alzheimer Nederland verspreidt o.a. raamposters en spandoeken met daarop afbeeldingen van vergeetmij-nietjes. De campagne #wevergetenjullieniet is bedoeld als gebaar waarmee Nederlanders kunnen laten zien dat ze tijdens de paasdagen stilstaan bij mensen die ze in deze tijd missen.
- De EDPS (Europese toezichthouder voor gegevensbescherming) roept op tot een 'pan-Europese mobile app' voor het volgen van de verspreiding van het coronavirus. Verschillende Europese landen werken aan dit soort apps, maar volgens de toezichthouder kan juist deze mengelmoe van apps de privacy van burgers schenden.
- Uit een enquête van Supporterscollectief Nederland blijkt dat een meerderheid van de voetbalsupporters wil dat de Nederlandse voetbalcompetities dit seizoen niet meer wordt uitgespeeld als er geen publiek welkom is.
- Problemen met samengestelde gezinnen waarbij veel gezinnen in elkaar verstrengheld zijn, direct en indirect. 190.000 van die gezinnen met veel kinderen die contact hebben. Waar die je goed aan? Veel gezinnen tasten in het duister.
- Vrees voor grote toestroom voedselbanken straks; denk aan de vele dagloners en zzp'ers die er straks bij gaan komen. Het aantal neemt nu al toe. 40% in Nederland heeft flexcontract of is ZZP'er, dus toekomstige groei bij de voedselbank kunnen toe gaan nemen.

Hoe wordt tegen de overheid aangekeken?

- Anonieme artsen uiten kritiek: "Wij overwegen onze werkzaamheden te staken, als ons als medici van hogerhand dwingende – maar voor ons onacceptabele – ic-triage-regels worden opgelegd."
- Zorgeconoom Xander Koolman is kritisch op de lichtknopmethode omdat het langdurig zowel de economie als de zorgsector zal schaden. Bovendien gaat deze methode uit van een periode van een jaar met afwisselend aanscherpen maatregelen en de teugels laten vieren –wat erg belastend is voor de samenleving als geheel. Hij kijkt positiever naar het model van Zuid-Korea.
- In het hoofdcommentaar in het NRC wordt geschreven dat er een enig ongeduld kruipt in het politieke debat, 'hoelang moeten deze maatregelen nog gelden'. De krant stelt: "alle exitstrategieën hebben grote nadelen, en zorgen allemaal voor economische en maatschappelijke ontwrichting. Belangrijker nog: iedere versoepeling, iedere bijsturing is een gok".
- Bedrijven willen weten wat de plannen zijn om de economie weer op te starten. MKB Nederland wil kijken hoe we op enig moment weer 'open kunnen'.
- Jacco Vonhof (MKB Nederland) vindt het kabinet doortastend in de maatregelen. Hij heeft wel vragen over het effect ervan, zoals wie valt er onder het steunpakket? Anderhalve meter-economie zal nog lang realiteit zijn; nu alvast over nadenken hoe dat eruit zou kunnen zien in het MKB.

Wat is de 'taal van de straat'?

- In de Stelling van de Dag (Telegraaf) enkele uitspraken van mensen over de huidige maatregelen en de vraag 'wel of niet versoepelen'. Een deelnemer zegt "veel mensen onderschatten corona nog steeds. Eerst maar eens testen en zien waar we staan". Sommigen ergeren zich dat ondernemers en belangenbehartigers nu al beginnen over een lockdown-exit. "Een onverantwoorde discussie." Anderen zijn minder kritisch: "Er zal niet direct deze week afgeschaald worden, maar er kan in ieder geval nagedacht worden hoe het straks verder moet." Over de toekomst: "Meer testen om te voorkomen dat er nieuwe brandhaarden ontstaan. Sociale distantie zal nodig blijven zolang er geen vaccin is."